

9/5-97

Dette bør du vite om Winston Churchill

Av John Sand

114383

"Churchill ga parolen, og den som ikke fulgte den, måtte finne seg i å bli sett på som en sviker..Av det norske folk ble han akseptert som den selvfølgelige leder." (H.O. Christoffersen i "Fra nød til seier" s. 62)

For mange bra nordmenn - både blå høyrefolk og høyrøde sosialister - var den 24. januar 1965 en usedvanlig tung dag. Den dagen døde nemlig "den selvfølgelige leder" Winston Churchill. Nekrologforfattere og lederskribenter over det ganske land fikk det strevsomt. Osloaviser hadde overskrifter som "Vi har ham å takke for alt", "Norge skylder ham enorm takk", "Redningsmann par excellence" og "Englands og vår kulturs største sønn" Forslag om hedrende tiltak strømmet inn, bl.a. ble det foreslått at en "verdig og sentral" Oslo-gate skulle døpes om til Churchills gate. Etter at sørgebudskapet nådde Norge, la NRK om sitt oppsatte program og erstattet det med sørgeomusikk i flere dager. Regjeringen Gerhardsen beordret offentlig flagging og 2 min. stillhet. Her må det innskytes at ikke lenge etter Churchills død gikk fiskebåten "Boye Nielsen" ned utenfor Vesterålen. 14 fiskere i sin beste alder omkom. Blant de omkomne var en 36 år gammel mann og hans sønn på 15. Etter at denne tragedien var et faktum foretok ikke NRK noen omlegging av programmet. Dagen etter at tragedien ble kjent, sendte NRK en røverhistorie fra Chicago om mord og lik.

Når man i ettertid studerer referater av det som ble sagt og skrevet i forbindelse med "velgjøreren" Winston Churchill er det to forhold som vekker forundring. Det ene er at norske sosialister tok budskapet om Churchills død så mye tyngre enn sine britiske meningsfeller. F. eks. skrev sjefredaktøren for DAILY WORKER, George Matthews bl.a. : "Arbeidsfolk vil ikke kunne glemme hans bitre fiendskap mot arbeidsfolk og Arbeiderbevegelsen." En annen britisk avis på venstresiden skrev at man ikke måtte glemme at Churchill som innenriksminister hadde sendt soldater mot streikende gruvearbeidere. Norske sosialister kom derimot med en uforbeholden takk og unison hyllest til den "store frigjører." Den annen ting som forbauser er at nordmenn på ytterste høyre fløy kom med kritiske ytringer om Churchill. Den konservative Salvador Madaiaa skrev i FARMAND nr. 6/65 at Churchills forslag til Stalin om oppdeling av Øst-Europa i "maktsoner" var, en ulykksalig blanding av kynisme og naivitet." Redaksjonelt skrev FARMAND at det ikke burde glemmes at Churchill i 1940 betraktet Norge som en liten bonde i det store spill. Dr. juris G. Astrup Hoel anbefalte i en tidsskriftartikkel Churchills bok "The Gathering Storm" som "instruktiv lesning for dem som ennå måtte tro på legenden om den "høysinnede allierte hjelp" mot det tyske "overfald." Den kjente militærhistoriker oberst O.H. Munthe-Kaas ga uttrykk for at han kunne forstå at britene ville hedre Churchills minne. "For det norske folk - kanskje særlig for befolkningen i Nord-Norge - tør spørsmålet om hedrende tiltak stille seg noe anderledes", skrev obersten. Han hadde som offiser i Narvik-avsnittet i 1940 fått føle britenes svik og narrespill. Den klartseende og åpenhjertige Johan Nygaardsvold skriver i sin erindringsbok I s. 139 : " Englands interesse har hele tiden samlet seg om Narvik. Det har vært et rent politisk spill, intet annet."

Sannhetssøkeren overlge Johan Scharffenberg kommer i sin bok "Norske aktstykker" s.53 med en oppsiktsvekkende konklusjon. : "De allierte vil l l e trekke Norge - om mulig også Sverige - inn i krigen, de ventet ingen norsk motstand, men var helt klar over at derved ville p r o v o s e r e et tysk angrep." At Scharffenbergs konklusjon er riktig bekreftes av Churchills bøker, Paul Reynaud : "Frankrike lenket og fritt" (Asheoug 1948), Hitlers uttalelse til ambassadør Hewel 5.7.41, den finske historiker professor Jukka Nevakivi og den korrekte historiske skribent Bjørn Bjørnsen i "Narvik 1940"

II

Her kan jeg også omtale at tyskerne i juni 1940 fant den franske generalstabs samlede arkiv. Det lå forlatt i en jernbanevogn på stasjonen Charite our la Loir. Dokumentene kaster omfattende lys over hendingsforløpet med hensyn til Skandinavia i 1939/40 - se her bl.a. F.O. Mitsche: "Das Ende der Gegenwart" s. 70 flg.

Såvidt jeg vet har samtlige norske faghistorikere fortløst at Churchill aktet å trekke inn Sveige i den annen verdenskrig. Men den franske historiker Francois Kersaudy begår ikke underslag. I boken "Vi stöler på England" s. 141 skriver professoren om et telegram som Churchill sendte Roosevelt den 18.10.42: "Jeg (Churchill) ser det som svært viktig at Sverige slutter seg til oss før krigen er slutt, imidlertid må vi være svært nøye med når vi trekker det inn i konflikten."

Størstedelen av det norske folk synes fremdeles å dyrke myten om "vår store allierte". Tiltross for at det til overmål er bevist at det var Churchill som trakk Norge inn i krigen, som forårsaket at et stort antall nordmenn mistet livet, bl.a. ved å sende størstedelen av den norske hurtigrute-flåte til bunns og ved tallrike bombardement hvor mange bra nordmenn omkom, blir Churchill i Norge omtalt som den store befrier.

På forannevnte bokside gir overlege Scharffenberg en treffende beskrivelse av nordmenns historieløshet. Overlegen skriver: "De fleste nordmenn er uvitende om okkupasjonens forhistorie, mange vil ikke oppgi myten om de alliertes englerne uskyld og tyskernes ene-skyld for Norges skam og ulykke, de vil heller ikke se feilen i den norske regjeringens utenriks- og forsvarspolitik. Her spiller også politiske partihensyn inn."

I utlandet, særlig i England, er derimot Churchill detronisert. Tallrike biografier har i årenes løp kommet ut som har tatt glansen av den høyreekstre brite. Primo januar 1993 kom John Charmley - kjent for en rekke biografier, bl.a. "Duff Cooper" og "Chamberlain and the Lost Peace" - med et verk om Churchills tid som statsminister. Boken "The End of Glory", ble anmeldt av bl.a. Alan Clark i en stor artikkel i The Times. Anmelderen - som hadde vært handels- og viseforsvarsminister i Thatchers regjeringer - betegnet Churchill som statsministeren som "ødela imperiet og knuste den sosiale orden." Naturlig nok var det i Norge ingen begeistring for en slik bok-tvertom. Per ~~Edvard~~ Kockvold ble vred og karakteriserte boken som "politisk renesanse for småfacister."

I 1994 kom det hos Sinclair-Stevenson, London, ut boken "Churchill", skrevet av Clive Ponting, tidligere ansatt i det britiske forsvarsdepartement. Boken ble 22. juni 1994 anmeldt i Göteborgsposten av Ronald Paul. Han forteller om Pontings bok bl.a.: "Boken reviderer totalt den gängske bilden av Englands mest berømde statsmann, är dessutom den första heltäckande och inoffisiella levnadsteckningen av Churchill." Om forfatteren Ponting opplyser anmelderen at "Ponting har utnyttet det väldiga militärpolitiska arkivmaterial som numera finns tillgänglig och som visar Churchill i ett helt annat och mindre fördelaktigt ljus." Videre skriver Göteborgs-Postens anmelder: "Med sitt högaristokratiska ursprung var Churchill mycket tidlig känd som en reaktinär och uttalat rasistisk elitmanniska som föraktade både folket och den demokratiska processen... Churchill som två gånger tidigare bytt partitilhørighet enbart i syfte att få en ministerpost, var ju en utpräglad politisk opportunist som såg krigsutbrottet som sin sista chans att bli premiärminister. .. Ponting blottlägger Churchills genomgående förakt för vanliga människor och hans cyniska hensynslöshet i krig när det gällde att använda rena terrormetoder mot den sivila befolkningen. Redan på 1920-talet hade Churchill exempelvis givit order om historiens första luftanfall med gasbomber mot ryska städer under Vestmakternas interventionskrig i Sovjet."

Mest oppsiktsvekkende er vel denne opplysningen i bokanmeldelsen: "Churchill pläderade till exempel helt öppet för att tvangssterilisera 100.000 så kallade svagsinta och skicka tusentals andra - brottsbelastade, prostituerade och fattiga - till arbetsläger för att förbättra den engelske rasen. Han var bitter motståndare till kvinnans rösträtt, koloniernas frigjørelse och all slags social välferdspolitik."

Våren 1940 var det i Norge to klartseende menn som var forbitret over britenes løftebrudd og svik. Det var Johan Nygaardsvold og general Carl Gustav Fleischer. Se her Nygaardsvold : "Norge i krig" I s. 169 og 172 : "Det som min avmæktige forbitrelse var rettet mot var England. Hvordan hadde ikke dette land forsøkt å drive oss ut av vår nøytralitet og inn i krigen...Vi fikk bare løfter, men ikke noe av det vi hadde bestilt. Og så sto vi der ! Forrådt, sviktet og bedratt." General Fleischers bitterhet mot britene var neppe mindre. Det fremgår av Koht : "Fra skanse til skanse" s. 173 : "Ruge sa jamvel at han var redd at om Fleischer vart verande att og vart gjort til krigsfange, så kunne han koma til å hjelpa tyskaner med å tala ondt om engelskmennene."

Forøvrig kan jeg anbefale historieinteresserte å studere den britiske historiker Thomas Munch- Petersens doktoravhandling : "The Strategy of Phoney War. Britain, Sweden and the Iron Ore Question 1939-1940." I boken "Dekknavn Intrepid" av den kanadiske journalist William Stevenson finnes mange interessante opplysninger om Churchill. Side 121 i denne boken siteres en uttalelse fra den amerikanske London-ambassadør Kennedy (presidentens far) om Churchill : "Churchill var renkefull og hensynsløs og han kunne gjerne sprengje den amerikanske ambassade i luften og påstå at det var tyskerne som hadde gjort det - hvis d e t kunne få trukket amerikanerne inn i krigen." Side 272 i samme bok står det bl.a. : "Lusitania-episoden var med på å å trekke De forente stater med i 1. verdenskrig. Det hadde lenge vært et åpent spørsmål om Churchill , som dengang ledet det britiske admiralitet, hadde manipulert situasjonen slik at det virket som om tyskerne kaldblodig hadde gått til angrep på et nøytralt passasjerskip." Lenger ned på samme side bekreftes formodningen : "Papirene avslørte at lasten også inneholdt 200 tonn krigsmateriell, nok til å gjøre skipet til et rimelig mål for fiendtlige bombeangrep." I Gyldendals Store fra 1972 opplyses spalte 3780 : "Lusitania, brit. passasjerskip, senket av en tysk ubåt 7.5.15. Skipet sank på mindre enn 20 min. , 1198 mennesker omkom, derav 123 amerikanere. L. førte en mindre sending krigsmateriell. Torpederingen bidro i vesentlig grad til å styrke den antityske stemning i USA." Den renkefulle Churchill var kommet et steg nærmere målet : Amerika med i krigen. Av andre kilder fremgår at våpensendingen ikke var "mindre" men besto av ca. 300 tonn våpen og ammunisjon. Den offisielle britiske beretning om senkningen av Lusitania unnlot å nevne at skipet fraktet krigsmateriell. Dessuten hadde Admiralitetet på vegne av Churchill, anbefalt å male over hjemstedsmerket. Lusitanias eiere hadde til og med gått så langt som å la skipet seile under amerikansk flagg for å narre fienden til å tro at det var nøytralt", står det s. 273 i "Dekknavn Intrepid."

Etter at Churchill var død sa hertugen av Norfolk at han var sikker på at Churchill så ned på oss sammen med englene. Det finnes nok nordmenn som deler hertugenes syn.